

tesc (*compare, barba, compère* etc.). És sabut que no són rars noms personals donats als ocells: recordem *bernat pescaire*; a l'Argentina *José Viche* (pròpiament 'José Vicente') és nom d'un moixó que F. Burgos qualifica de «pájaro sociable» (*La Prensa*, 21-v-44). Els altres noms d'aquest ocell, fr. *père glorieux*, el piem. *bùlu péro*, al. *Junker Bülow*, s'han originat de l'aspecte presumit i esplèndid de l'oriol (cf. el gallec *millangarrido*). Finalment, l'extensió del nom francès *compère-loriot* a costa de *loriot* es deurà a un intent de distingir entre *loriot* (ocell) i *loriot* 'mussol'. Per a més dades sobre el nom francès *compère-loriot* i al. *Pirol* i els noms nord-italians, veg. l'article de G. Colon (ZRPb. LXXX, 269-82, 288-90), on aquest critica un altre de Paul Falk, amb molta raó, encara que ell mateix no arriba a una conclusió definitiva en el seu intent d'esbrinar l'origen dels títols esmentats. — ⁸ Font i Quer, *Plantes Med.*, p. 65b, dóna com a formes variants: *dauradeta, doradella, doraella, auradella, dorada, herba daurada*; Masclans, *Els noms de les pl.* (ed. 1981) fa constar on s'usen aquestes formes. — ⁹ DAg. duu un exemple d'*àureo* 'moneda que valia 13 sous 4 diners' (S. xv); molts exemples d'*aureos* (moneda) en documents catalans en baix llatí (veg. Bast.-Bass., p. 202); *aureo*, com a moneda es dóna també en un doc. castellà de 1212 (DECH iv, 303a44). — ¹⁰ Eiximenis l'usa també en *Cercapou*, accentuat com a *aurèola* per l'editor modern (NCl. II, 24.2). — ¹¹ DAcEsp. escriu el mot amb dues accentuacions com a *-ola* i *-èola*. — ¹² DAg. inclou la forma *orfebrejar* (mot fantasma?) a base del següent passatge que cita d'un F. Martí (S. xv?): «Karles maynes fundà monestirs e en cascun per orde lexà una letra d'*orfabregada* valent més de c liures torneses». Evidentment mal llatí: *letra d'or fabregada* (FABRICATA) (o *fabrida*?) — ¹³ Text que forma part de *Cançoner de les obretes en nostra llengua materna més divulgades durant los segles XIV, XV e XVI*, recollit e ordenat per M. Aguiló. — ¹⁴ Notem el següent exemple d'un doc. cast. de c. 1325: «una garlanda *orpellada* con cenefas de seda» (*Espanña Sagr.* XLVIII, 226).

Ora, V. *vora* *Ora*, V. *orat* *Oració, oracional, oracionari, oracionar, oracle*, V. *orar* *Orada*, V. *or* *Oradament, oradejar, oradell*, V. *orat* *Oradell, oradella, oradeta*, V. *or* *Orador, V. orar* *Oradura*, V. *orat* *Orai*, V. *norai* *Oral, oralment*, V. *vora* *Orament*, V. *orar* *Oranc*, V. *buracà* *Oranell*, V. *aranell* (NAS) *Oranell*, V. *oronell* (ORENETA)

ORANGUTAN, del malai *orang útán*, pròpiament 'home salvatge', d'*orang* 'home' i *hítan* 'selva'. □ 1.ª doc.: Lab. 1888 (que escriu *orangutà*).

Es documenta a França des de 1707, a Anglaterra des de 1699, a Holanda des de 1635, i en castellà ja apareix en el DAcEsp. 1843.

Oranyol, oranyola, V. *oreneta*

ORAR, 'fer oració (a Déu, a un sant)', pres del llatí *orāre* 'parlar', 'fer un discurs', 'pregar'. □ 1.ª doc.: fi S. XIII.

Mot savi d'ús molt menys freqüent, des d'un principi, en front de *pregar* i *fer oració* o *dir oració*. Es troba algun exemple en les *VidesR*: «Per què (=per això) el[1]ja *orava* --- On, con (=quan) lloungament ploràs e *orés* ---» (P165r1),¹ i en la *Bibl. Rim.*: «Ca[n] molt agreu *orat*, van-se pausar, / e dormiren sens als 10 a far» (v. 9616). No sembla haver-se usat en l'obra de Lluïl, potser perquè aquest emprava *adorar* (amb la seva variant *aorar*) normalment en un concepte ampli de 'venerar Déu fent-li honors i oracions' (infra). D'altra banda, Muntaner va usar *aorar* amb el valor d'*orar*: 15 «e puis anà-ss'e'n a l'esgleia de Sant Jordi, e aquí *aorà* ella i els infants» (*Cròn.*, cap. 97, ed. Barc., III, 13.23), «[lo rei] anà *aorar* a la capella» (cap. 90, II, 72.30); un altre exemple en cap. 91 (ib., 74.13), però notem també amb valor d'*adorar*: «ell se n'anà a la capella --- 20 e *aorà* Déus, e dix aquelles oracions que havia dir» (cap. 90, II, 79.19).² *Orar* apareix algun cop en els *Sermons* de StVicentF [*sinefficacio orandi*, que no pot *orar* devotament la persona» (ms. 276, f. 117), «e vet ací la manera d'*orar*» (f. 138)],³ i amb certa freqüència en el *Spill*: 3776, 11210, 11902, 14397, 16084; figura també en Sor Villena, *Vita Chr.*, cap. 10, I, 59, i en *Passi en Cobles* (p. 6.14); però OPou en el *ThPu.* (1575) no l'inclou entre els mots que tenen que veure amb l'església i la religió i dóna només *fer oració*. Dels temps moderns, *AlcM* recull un exemple del *Canigó* de JVerdaguer.

DERIV.: *Oració* 'pregària', molt més popularitzat en la llengua⁴ que *orar*, i molt freqüent des dels primers monuments [*Hom. d'Org.*, 4r14, 7r16; Lluïl, *Blanq.*, NCl. I, 199-201; ⁵ *estar en oració* (ib., 201.8); *dir oració*, en Muntaner: «comanant si mateix, ab les mans encroades posant sobre son pits *dix la oració* que Nostre Senyor ver Déus Jesucrist d'ix en la creu» (*Cròn.*, cap. 28, I, 65.31-66.2; també en cap. 297, IX, 19.30); *fer oració* 'pregar, orar': en Lluïl (*Blanq.* I, 199.20), molt freqüent en aquest escriptor i altres del S. XIV; també en StVicentF: «quan hom *fa oració* ardentment, tira hom lo sant Spirit» (*Serm.* I, 138.3); 1575, *ThPu.*: «*Fer oració*: Orare» (p. 167); *tocar l'oració* 'tocar la campana l'oració del capvespre': «[ningú] no gos metre dins la dita vila de nits, ço és, ans de dia e après que hagen *tocat la oració*» (S. xv, DAg.); d'on *oració* 'capvespre, hora foscant', ja en *Tirant* (*AlcM*); *oració de les ànimes*, 1540 (*Man. Ardits* IV, 89); *a toc d'oració* (Belv. 1805); *Toc d'oració* la famosa sardana de Pep Ventura, estrenada l'any 1867 (Coromines, O. C., 1227, § 9)]. Com a terme gramatical figura ja en Lluïl: «--- quan les diccions e les *oracions* són lloungues ---» (*Contempl.*, 335, 30) i en Aversó: «*Oració* ⁵⁵ és de paraules ordinació sots sentencial rahó posades, construïdes e ordenades» (*Torc.* I, 46; també en p. 42, i 235 etc.); com a 'discurs pronunciat en públic', ja en *Tirant* (DAg.), i DTo., i Lacav. (1696): «Pronunciar, o recitar una *oració*». *Oracional* adj. [DFa.]; m. ⁶⁰ 'llibre d'oracions' [Labèrnia 1839]. *Oracionari* 'llibre